

Kirke og misjon i revolusjonslandet

Rapport fra Etiopia

AV JOHNNY BAKKE

Etiopia var en gang i tiden kjent som det «eldste kristne keiserdømme i verden». Denne betegnelsen sammen med så mye annet som ble regnet for stabilt og sikkert er foreldet, og nye slagord opp-
tar folk. Vi lever ikke i keiserdømmet Etiopia lenger. Landet går nå under navnet «Socialist Ethiopia», og «scientific socialism» har erstattet kristendommen som landets offisielle ideologi.

Historisk tilbakeblikk

Det er umulig å forstå dagens situasjon for stat og kirke i dette landet om en ikke har de viktigste begivenheter i Etiopias historie noenlunde klart for seg. Mange av problemene en har i dag skriver seg fra keiser Meneliks ekspansjonspolitik i slutten av forrige hundreår. Etiopia hadde inntil hans tid stort sett bestått av høylandet nord for Addis Ababa, et område med overveiende kristen bosetning. Menelik utvidet Etiopias grenser betraktelig ved å legge inn under keisertronene områder og stammer som nok tidligere hadde betalt skatt til Etiopia, men som bortsett fra det, måtte kunne betegnes som selvstendige riker. Disse nye innbyggerne var omtrent utelukkende muhammedanere eller animister. Landet ble dermed forandret fra å være et overveiende kristent land til å bli en stat med ca. 50 % av befolkningen tilhørende Islam. Dette faktum ble aldri offisielt anerkjent hverken av Menelik eller Haile Selassie. Muhammedanerne fikk heller aldri de samme rettigheter som de kristne hadde. Folk fra den kristne Amharastammen ble og som regel foretrukket når det var spørsmål om å finne en kandidat for en viktig post. Amharisk ble riksspråk trass i at Oromospråket var morsmål for en langt større del av folket. Amharene ble og på

grunn av Meneliks landvinninger sittende som jordeiere i de fruktbare områdene i vest og sør, mens landsdelenes egne innbyggere måtte betale opptil 75–80 % av sine avlinger til jordeierne.

Sammen med jordeierne kom og den ortodokse kirken. Stammefolkene med animistisk bakgrunn ble i store områder tvangs døpt, men bortsett fra sporadiske besøk hadde de lite eller ingen kontakt med kirke og kristendom inntil de protestantiske misjoner ble gitt tillatelse til å ta opp arbeide i disse områdene fra ca. 1910.

Haile Selassie gjorde uten tvil mye for å føre landet framover. Men det er heller ingen tvil om at han spesielt i sine siste styringsår, var altfor forsiktig og fullstendig avhengig av hva som måtte være i landadelens interesser. En forandring måtte komme.

Statskupp

En oppgang i bensinprisen kan underlig nok sies å være den direkte foranledning til hærens maktovertakelse i februar 1974. Drosjesjåførene gikk til streik og dermed ble det fullt kaos. Hæren grep da inn for å sikre ro og orden. Samtidig med dette ble statsministerens og andre regjeringsmedlemmers forsøk på å hemmeligholde den voldsomme hungerskatastrofen i landet offentliggjort. Den gamle regjeringa måtte gå og ny ble utnevnt. Det så lenge ut til at hæren ville gå moderat fram. Vel ble keiseren avsatt i september 1974, men hæren tilbød kronprinsen å overta, ikke som keiser, men som konge. Dette ble det ikke noe av, en radikalisering tok til med den følge at en gruppe av for det meste yngre offiserer tok over. De dannet den såkalte Derguen. Dette er en gruppe som for det meste har operert under et dekke av anonymitet. Stort sett har bare formannen og viseformennene trådt fram i rampelyset.

Den første formann var den evangelisk kristne general *Aman Andom*. Han satset sterkt på å få avsluttet den 13-årige krigen i Eritreaprovinsen. Han kom selv fra dette området, og det så ut som om folket fattet tillit til den populære generalen, og håpet om en snarlig ordning mellom partene vokste. Men i november 1974 ble det klart at andre ikke kunne godta at han satte seg ut over den gallionsfigurrollen han var satt til å spille, og han ble drept under et forsøk på å få han arrestert. Samtidig, muligens i et forsøk på å dekke over dette tegn på splittelse innenfor militærjuntaen, ble ca. 60 tidligere regjeringsmedlemmer, keiserlige rådgivere og andre henrettet.

Brigadegeneral Tefferi Benti ble nå utnevnt som ny formann. Det ble og utnevnt to viseformenn som snart viste seg å ha minst like mye å si som formannen. Særlig den første av disse, Major *Mengistu Haile Mariam*, utpekte seg mer og mer som den sterke mann. Selv utenforstående kunne forstå at det foregikk rivaliseringer mellom disse. Tefferi Benti klarte å få Derguen til å legge mer myndighet på seg selv, men den andre avgjorde likevel kampen til sin fordel. Detaljene er ikke klare, men det synes å være sikkert at militære som støttet Mengistu under et møte på det gamle palasset klarte å likvidere Tefferi Benti og flere av hans nærmeste. Det må imidlertid ha vært en hard kamp for flere av Mengistu's loyale menn strøk også med.

Mengistu Haile Mariam ble så utnevnt til ny formann. Han oppnådde og ved en omorganisering av Derguen å samle all makt i sine hender. Hvor lenge han så vil bli istand til å sitte med makten er det vel ingen som våger å uttale seg om. Men at han skulle kunne klare å overleve et militært nederlag i nord eller i øst er vel mer enn tvilsomt.

Hva er så oppnådd?

En må kunne spørre om Derguen har oppnådd noe i disse åra den har hatt kontrollen over landet? Har folkets kår blitt bedre? Det er vanskelig når landet er midt oppe i en krigssituasjon med ufred på flere fronter å trekke fram lyse trekk, men når en skal foreta en helhetsvurdering må en i all rettferdighet også kunne nevne positive sider.

I et land der 90 % av befolkningen lever av jordbruk vil loven om *landreform* bli stående som Derguen's store fortjeneste. Under slagordet «Jorda til brukeren», ble jorda delt ut til de som hadde drevet den. Bare jordbrukere kunne eie jord. Denne reformen resulterte i at de folkerike provinsene i sør og vest kom fullstendig over på Derguen's side.

Det neste slaget mot rikfolka var nasjonaliseringen av industribedrifter og private hus. Ingen skulle kunne eie flere hus enn de han og hans familie bodde i. Fabrikker og andre bedrifter skulle heretter eies og drives av folket. At militære ikke alltid er gode bedriftsledere er en annen sak.

En total utskifting av pengesedlene var et annet forsøk på å re-

dusere formuer som folk hadde lagt seg opp på mer eller mindre rett måte. Mange fant at risikoen med å vise hvor mye de hadde på «kistebotnen» var for stor, så de lot heller være å veksle inn.

Proklamasjonene vedrørende bondelag og bybeboerlag må og nevnes i denne sammenheng. Alle landets innbyggere tilhører ett eller annet lag, alt etter hvor de bor. Disse lag er tillagt stor myndighet. Lagsstyrene fungerer for en stor del både som dømmende og straffende myndighet. De har ansvaret på det lokale plan for skole og helsevesen. Varer som det er knapphet på, blir rasjonert ut gjennom lagenes spesielle forretninger. Hvert lag deler ut identitetskort, og det er nå omtrent umulig å eksistere for dem som av en eller annen grunn ikke har kunnet skaffe seg et slikt bevis.

Har så disse revolusjonerende proklamasjonene oppfylt sin intensjon? De rike har nok uten tvil blitt fattigere, mange årsaker har ført til at det er tvilsomt om den fattige er blitt rikere. Arbeidsløsheten har økt betraktelig ved at et stort ukjent antall rikfolk har tatt seg over til andre land, utlendinger har forlatt landet osv. Korrupsjonen har de nye makthaverne ikke klart å få bort ennå. Fristelsen for de som har fått makt til å utnytte denne til egen vinning er stor. Det er og flere bevis på at ledere av bonde- og bybeboer-lag har utnyttet sin posisjon til å bli kvitt gamle uvenner.

Stort sett må en si at de nye reformer er rettferdige og gode, selv om en og kan nevne eksempler på at de har virket urettferdig. At mye av det ikke virker som det skal på grunn av krigstilstandene i landet, at det er mangel på en del viktige varer, at prisene har gått veldig opp osv., kan egentlig ikke tilskrives disse tiltak, men har sin grunn mer, som vi har prøvt å nevne, i utenforliggende nedarvede problem.

Den politiske utvikling

Etiopia var under Haile Selassie en tro venn av U. S. A. Dette forholdet kjølnet fort under det nye styret. Det ble klart at de ikke søkte sine forbilleder i vest. Hvor disse var å finne var til å begynne med uklart, en kunne observere at kinesiske, russiske og øst-europeiske eksperter kom til landet. Mange håpet på en etiopisk sosialisme etter forbillede fra Tanzania eller Jugoslavia, men det siste året har gjort det mer tydelig at det er Russland, Kuba og Øst-Tyskland som angir tonen.

Denne polarisering har ført til opprettelsen av en hel rekke motstandsgrupper. De fleste av dem synes ikke å være uenige i Derguen's politiske kurs, men prøver heller under de nåværende kaotiske forhold å komme tilbake til pre-Menelikske tilstander. Hver stamme med respekt for seg selv har trolig en større eller mindre gruppe som ivrer for selvstyre eller løsriving. Disse grupper er sterkest i nord og øst. Helt siden 1952 da den tidligere italienske kolonien Eritrea ble gjenforenet med Etiopia, har det eksistert organiserte motstandsgrupper for å kunne oppnå selvstyre for landsdelen. Dette kravet er blitt sterkere og sterkere etter som de har kunnet sette mer makt bak. Det ser nå ut som om de har målet i sikte og at det bare er et spørsmål om uker eller måneder før Derguen må innrømme at Eritrea er tapt.

Den etiopiske hærs fortvilte kamp i nord åpnet Somalistammens øyne for at de kunne prøve det samme. Tanken om Stor-Somalia, en samling av Somalistammen i ett land istedet for nå i tre, har ikke blitt mindre aktuell etter opprettelsen av Somali republikken i 1960. Opprøret denne gangen satte inn på en bred front med godt utstyrte soldater. Etter kort tids kamp har disse troppene trengt et godt stykke inn i Etiopia, men det er nå mye som tyder på at Etiopia har «bitt seg fast» og at de kanskje vil bli i stand til å vinne tilbake noe av det tapte. Det er liten tvil om at gruppene både i nord og øst får god støtte fra penge- og våpensterke araberland. Land som gjerne ville se Det Røde Hav som en arabisk «innsjø».

To andre grupper EPRP (Ethiopia People's Revolutionary Party) og EDU (Ethiopian Democratic Union) opponerer mot Derguen's politiske kurs. Den første ønsker en tydeligere venstrekurs og hevder at de står for den rene marxisme, mens den andre ønsker en mer konservativ lei. EPRP har nok sin støtte blant radikale studenter i de større byer, og det er uklart hvor stor gruppen er. De prøver å spre opprør og motstand mot Derguen ved hensynsløst å slakte ned personer som åpent erklærer seg for å støtte denne.

EDU har sin oppslutning for det meste på landsbygda i nord og nordvest og blant de mer velstående byfolk. Igjen er det uklart hva de egentlig vil, men skulle de ønske å skru utviklingen tilbake ved å føre jord og eiendommer tilbake til de tidligere eiere, så kan de nok fraskrive seg en bredere oppslutning.

Landet har derfor etter det en kan forstå for tiden ikke et virkelig alternativ til et fortsatt militærstyre. Det vil nok være best for landet som helhet at dette styret får fortsette. Det en heller må be

og håpe om er at kursen må bli lagt noe om slik at enkelte erklærte standpunkt må bli modifisert. At det kan være grunnlag for et slikt håp, skulle fortsatte forsøk fra Derguen's side til å oppnå hjelp i U. S. A. og Israel, være bevis for.

Kirkens stilling i dagens Etiopia

Som nevnt tidligere må den gamle påstanden om Etiopia som et kristent rike tas med flere reservasjoner i alle fall når det gjelder de siste 100 år. Nøyaktige statistikker finnes ikke, men det påstås at ca. 40 % av de 27 millioner innbyggere i landet regner seg som kristne og ca. 10 % må da regnes som animister. Men grensene mellom disse grupper kan ofte være svært flytende.

Blant de kristne inntar selvsagt den gamle etiopiske ortodokse kirken hovedplassen med ca. 10 millioner medlemmer. De andre kristne finnes først og fremst i de to store protestantiske kirkene, Qahle Hiwot menighetene (Livets Ord) utgått fra Sudan Innland Misjonsselskapet og Mekane Yesus kirken (Den plassen Jesus bor) en frukt av luthersk og presbyteriansk misjonsarbeid. Disse to er omtrent jevnstore med et medlemstall på ca. 300.000 hver. I tillegg til disse finnes en lang rekke kirker og menigheter av alle avskygninger, fra romerske katolikker til adventister.

Offisielt er det religionsfrihet, men det pågår for tiden en målbevisst ateistisk kampanje særlig rettet mot ungdommen. Et ateistisk materialistisk livssyn blir prentet inn som det eneste som holder vitenskapelige mål.

Et trekk i bildet er og nasjonaliseringen av Radio Evangeliets Røst. Det var et hardt slag for alle, men selvsagt først og fremst for de kristne i Etiopia at denne populære senderen ble tatt. Ofte vet en ikke hva en har før en har mistet det. Folk sørget åpenlyst som over tapet av en kjær venn.

Et lyst trekk i tida er at arbeidet med å oversette Bibelen har fått stor framgang etter revolusjonen. Nå er det gitt tillatelse til å oversette litteratur til stammespråk. Arbeid pågår med å oversette Bibelen eller deler av den til i alle fall åtte av de store språk i landet. Dette arbeidet ledes av Bibelselskapet i samarbeid med kirkene. Etterspørselen etter bibler er enorm, og i alle fall inntil nå har en full frihet til å spre bibler over hele landet.

Bibelarbeidet foregår på økumenisk grunnlag, men uten om det

er det lite felleskirkelige tiltak. Forsøk på å få dannet et kristent samråd ble tatt opp for en stund siden, og det er håp om at de kristne vil kunne danne en felles front mot mulige angrep.

1. *Den Etiopiske Ortodokse Kirke*

Denne kirken sto på mange måter dårlig rustet til å møte den forandring som måtte komme i landet. (a) Båndet mellom stat og kirke var sterkt. Keiseren sto som troens forsvarer, og ikke minst etter at kirken fikk sin uavhengighet fra den koptiske kirken i Egypt (1959) ble den mer enn før avhengig av staten. Keiseren ble forherliget på alle måter. På samme alterbilde kan en finne både Kristus og Haile Selassie. Keiseren ble til og med omtalt som Gud. De som gjorde opprør mot keiseren i 1960, ble ekskommunisert av kirken. (b) Kirken kunne regne med myndighetenes støtte i å motarbeide, undertrykke og til dels forfølge medlemmer av andre kirkesamfunn. Så sent som i 1971–74 ble pinsevenner gang etter gang fengslet. (c) Kirken ble i store deler av landet sett på som undertrykkernes, Amharastammens, kirke. (d) Kirken hadde som en av landets største jordeiere gjennom harde skatteoppkrevere, opparbeidet seg en hard motvilje blant bøndene. (e) Kirken hadde og med sin naturlige konservatisme stått hardt imot alle forslag om reformer. Det var derfor en ikke liten gruppe særlig av intellektuelle som nok kunne ha forberedt omskiftet om de hadde fått anledning til det.

Revolusjonen med avsettelse av keiseren, landreformen og erklæringen av et skille mellom stat og kirke kom derfor som et angrep mot selve kirkens eksistens. Kirkens ledelse virket fullstendig lammet som et skip uten ror og propell. I mars 1974, bare en måned etter at de militære tok over, ble kirkens ledelse angrepet i et skriv undertegnet av mer enn 500 prester for å ha sveket sine løfter til Gud og for å ha utbyttet bøndene.

Dette angrepet innenfra ble fulgt opp med angrep utenfra gjennom de regjeringskontrollerte aviser. Propagandaen rettet seg mot kirkeledelsen og nådde sitt klimaks ved at Abunaen, Teofilus, ble avsatt og fengslet. Ny patriark ble utnevnt uten at valget foregikk etter tradisjonelt mønster. Dette har igjen ført til isolasjon fra de ortodokse søsterkirker siden disse ikke har villet anerkjenne den nye patriarken. Kontakten med K. V. hvor denne kirken som den eneste i landet er medlem, kan derfor ikke skje direkte, men må «ordnes» ved andre mellommenn.

Den ortodokse kirken var tradisjonelt sterkt desentralisert, men sentraliseringstiltak har blitt gjennomført i de siste tiår. Denne sentralledelsen har nå ved utskiftinger og manipulasjoner, blitt Derguen's lydige redskap. Dette vil trolig tvinge fram en ny desentralisering og føre mer makt over på de 14 biskopene i landet.

Økonomisk står kirken dårlig stillet. Landreformen tok bort det økonomiske grunnlaget spesielt for de store klostre og lærdoms-sentra og for de store kirkene i Addis Ababa. Ved enkelte av disse sentra har det vært rett og slett nødstilstander. For de store kirkene som hadde et presteskap på opptil 400, vil nok dette medføre en drastisk nedskjæring. Ellers i landet vil det nok og bli nødvendig å minske antallet på munk og prester. Dette gjelder særlig i sør der kirkens stilling ikke er så sterk og hvor de ikke kan regne med frivillige gaver.

I de tradisjonelle ortodokse områder går livet mer som normalt. Kirkene får store gaver, folk kommer fortsatt sammen for å reparere kirkebygninger på dugnad, og staten har faktisk, i alle fall inntil videre, overtatt lønningsutgiftene for lærerne i de tradisjonelle presteklasser.

Nedleggelsen av det teologiske fakultet ved Universitetet, var ikke et så hardt slag som en skulle kunne tro, for ingen av de uteksaminerte kandidater har inntil nå fått ordinasjon. Presteutdannelsen foregår ennå ved de nevnte sentra rundt om i landet, slik har det vært, og slik ser det ut til å ville fortsette.

Det er viktig for oss som kommer med en vestlig bakgrunn å forstå litt av den ortodokse tankegang om en ønsker å kunne vurdere hvor stor sjanse den ortodokse kirken har til å kunne overleve en eventuell kommunistisk fimbulvinter. Den ortodokse kristne lever i kirkens tradisjon og liturgi. Ingenting betyr mer enn dette. La tyranner ta folks liv og eiendom. Det blir ikke opprør i kirken av den grunn. Dette har hendt om og om igjen gjennom Etiopias historie. Men om noen våger å forandre en tøddel ved kirkens liturgi og tradisjonelle hovedpunkter i læren, da våkner opprøret fra bunnen av den ortodokse folkesjel. Denne troskapen til tradisjonen i vente på at Herren Gud vil komme i makt og herlighet, blir uttrykt gjennom liturgien i hver eneste gudstjeneste. Ortodoks kristendom er nok mer kontemplativ enn vår og kanskje derfor heller ikke så avhengig av ytre frihet som vår.

Det er selvsagt vanskelig å si hvordan det vil gå med denne kirken i et marksistisk Etiopia. En kan bli fortvilt når en møter

kristne som ikke synes å øyne noen fare i det hele tatt. «Vi har klart problemer før, og det går vel denne gangen og», er svaret som blir gitt av noen. Andre derimot ser alvorligere på situasjonen, og de er engstelige ikke minst for den systematiske hjernevasking av ungdommene som pågår. Men ett er sikkert, for en lang, lang tid vil de fromme be sine bønner, følge sine tradisjoner og syng sine sanger som de har gjort. Og da spørs det hvem som kommer til å gå seirende ut av kampen til slutt.

2. *De protestantiske kirker*

Det er klart at det er vanskelig å behandle alle disse under ett, det kan lett føre til store generaliseringer. For selv om de går under kategorien protestantiske, er det store innbyrdes forskjeller når det gjelder struktur og organisering. Men de har og mye felles, og de får det mer og mer. Det har vært flere fellesprotestantiske tiltak de siste årene, samarbeidet er blitt sterkere. Det mest tydelige er nok at Bethel synodene, med presbyteriansk bakgrunn, bestemte seg for å gå inn i den evangeliske Mekane Yesus kirken.

Om en må ta et utvalg, faller det naturlig å konsentrere seg om nettopp Mekane Yesus. Ikke nettopp fordi denne vel er den største, men og fordi dette er den kirken som det nordiske misjonsfolk stort sett har kanalisert sin støtte til. Men la det ikke være glemt at Adventistene har hatt norske misjonærer i Etiopia siden før Italienerkrigen i 1935 og at svenske og finske pinsevenner står i et rikt og voksende arbeid i landet.

Kirkevekst

Mekane Yesus Kirken ble organisert i 1958 som en frukt av misjonsarbeide fra Sverige, Tyskland, Island, USA, Danmark og Norge. Kirken har for tiden åtte synoder pluss det som tidligere var Nordsynoden, men som nå på grunn av spesielle problemer er lagt direkte under kirkens sentralledelse. Alle synoder har hatt stor vekst, og de bare fortsetter å vokse. Rapporter som kommer inn forteller om at folk fortsatt er opptatt av åndelige spørsmål, kirkene er fulle søndag etter søndag og titusener blir lagt til menighetene hvert år. Det er vanskelig å få fram statistikk, men det synes sikkert å si at det totale antall kirkemedlemmer nå har passert 300.000, med den største konsentrasjonen i Wollega og Sidamo. I disse om-

rådene må en enkelte steder kunne tale om en virkelig folkevekkelse, siden nå flere menigheter finner det lettere å telle de som ikke er medlemmer enn å telle de kristne.

Det har alltid vært typisk for vekkelsene at en også har et visst frafall. Mange er blitt ført inn i kirkemedlemsskap uten at de egentlig har grepet Jesus Kristus som sin Frelser. Det var og så lett å si ja til kirkemedlemsskap for å kunne oppnå andre fordeler i form av arbeid eller fri utdanning. Det er vanskelig å bruke harde ord når en vet hvilke muligheter som finnes i disse områdene. Skulle noen kritiseres, må det bli misjonærene som ofte var alt for ivrige og «blåøyde». Å tilby en mann 1 Birr pr. dag for å gå på dåpskurs kan i beste fall karakteriseres som dårlig strategi når en samtidig vet at daglønna for en arbeider lå på samme nivå, om arbeid kunne oppdrives. Etter en slik strategi er det ikke rart at en kunne høre, «Her har vi ikke flere medlemmer enn de som har navnet sitt på synodens lønningsliste». Det må derfor heller ikke forundre oss om de kommende tider vil bringe en ytterligere avskalling. Det er ventet og nødvendig.

Stammeproblemer

Revolusjonen har aksentuert stemmetilhørigheten. Tidligere var det en skam å tilhøre enkelte stammer, og noe en prøvde å skjule at en ikke tilhørte de «fine» stammer. Nå opplever en at også de som kommer fra de tidligere slavestammene er stolte over sin bakgrunn. Problemet her er selvsagt at hensynet til sin egen stamme kan bli satt over helheten. Dette merkes også tydelig i kirkesammenheng. En ansetter folk mer på grunn av at de tilhører min stamme, enn fordi de er dyktige og avgjorte kristne. Samarbeidet innenfor kirken med folk fra andre stammer blir vanskeligere og vanskeligere. En av synodene ble nylig delt på grunn av at de to stammene i synoden ikke klarte samarbeidet. Skal dette ikke føre til videre oppsplitting og medførende misbruk av kreftene, er det nødvendig at kirkelederne blir langt mer klar over dette problem enn de til nå har vært.

Nådegevvekkelsen

Den karismatiske vekkelse gjorde sitt inntog i Etiopia tidlig på sekstitallet. Mullu Wongel Kirken (Det hele evangelium) vokste fram fra studentmøter med sterkt karismatisk preg. Denne kirken

som med stor rett kan sies å være den eneste fullt etiopiske av de protestantiske kirker, siden den ikke får noen form for støtte utenfra, kan best karakteriseres som en pinsevennpreget studentbevegelse. Bevegelsen som ennå ikke har fått offentlig godkjennelse, spredte seg ut fra studentmiljøet i Addis Ababa til de andre byene. Den hadde en eksplosiv vekst trass i opposisjon og tildels forfølgelse, oppildnet av den ortodokse kirken. Men det må og sies at de møtte svært liten forståelse fra mange av sine protestantiske søsterkirker. Selv uten finansiell støtte har denne bevegelsen drevet et betydelig evangeliseringsarbeid.

Det tok ikke mange år før nådegavevekkelsen spredte seg fra Mullu Wongel kirken til de mer etablerte protestantiske kirker. Mange ungdommer som gjennom denne bevegelsen hadde fått oppleve Åndens fylde fant det ikke rett å forlate sin egen kirke og tilslutte seg denne nye bevegelsen som i mangt har adoptert de tradisjonelle pinsevennstandpunkt. Disse ungdommene mente og at de hadde et kall og et ansvar til å bringe denne rikdommen til sine egne menigheter. Resultatet var at en ungdomsvekkelse startet også innenfor mange av Mekane Yesus menighetene. Dette førte automatisk til en motsetning mellom de eldre i menighetene og de yngre. Ungdommene ble beskyldt for å ha forlatt den rene lære, og de spesielle bønnemøtene som gjerne kunne pågå hele natta ble snart betegnet som en form for umoral. Uforstand på begge sider førte til at enkelte menigheter nærmest ble splittet. Denne splittelsesfaren må nå sies i stor grad å være borte, ikke minst på grunn av at ungdommene har fått flere gode, modne ledere. Vekkelsen har nå spredt seg til alle kirkens synoder og ikke minst til studentflokken ved presteskolen i Addis Ababa.

Et synlig og hørlig resultat av denne vekkelsen er de mange sanggrupper som er blitt startet rundt om. Ingen menighet med respekt for seg selv kan ha mindre enn ett kor fullt utstyrt med instrumenter og kapper. Mens en tidligere bare sang sanger med tyske og svenske melodier til omsatte tekster, er det nå en fantastisk produksjon av tekster og melodier. Mange kor prøver å lage en ny sang for hver gudstjeneste, og få kor låner fra de andre. Mekane Yesus kirken har nå ansatt en egen musikkmedarbeider, og hun prøver nå å hjelpe korene med å høyne kvaliteten som ikke alltid har kunnet måle seg med skapertrangen.

Teologisk utdanning

Mens Mekane Yesus kirken har gitt fra seg størstedelen av de mange skoler en hadde tidligere, satses det fortsatt sterkt på å øke tilbudet av teologisk utdanning. Det finnes kurs på nær sagt alle nivå og av alle slag, fra korte kurs for menighetseldste til en fire-årig teologisk utdanning på universitetsnivå.

Presteutdannelsen foregår ved to institusjoner, Tabor og Mekane Yesus Seminary. Utdannelsen er blitt mer og mer koordinert, slik at den sist nevnte institusjonen tar seg av utdannelsen på det høyeste nivå. Mekane Yesus Seminary hadde siste skoleår 57 studenter, av disse var fire kvinner, fordelt på to linjer. En linje for studenter med minst 10 års tidligere skolegang og en linje der en prøver å holde samme opptakskrav som universitetet. På dette plan foregår det nå et samarbeid mellom teologiske institusjoner i hele Øst-Afrika for å sikre høyere og ensartet standard. Kravet om å bli anerkjent er sterkt. Det eksisterer en redsel blant afrikanske teologiske studenter og lærere for at det som blir gjort her skal bli stemplet som mindreverdig. At kravet om å holde et høyt akademisk nivå kan komme på tvers av det de enkelte kirker ønsker og trenger, er en annen sak.

Også i Etiopia prøver en å desentralisere den teologiske utdannelsen ved å forsøke å undervise elevene på heimplassene sine i stedet for å samle dem sentralt ved en institusjon. En kombinert undervisning med programmert studiemateriale og gruppesammenkomster etter opplegg opprinnelig fra Mellomamerika (TEE) blir nå drevet utfra flere sentra dirigert og ledet fra Mekane Yesus Seminary. Denne presteskolen blir nå og mer og mer brukt som kurscenter i skoleferiene. I denne sammenheng kan en nevne en rekke seminar for kirkeledere under emnet: Kristendom og sosialisme. En har her ved å analysere kirkenes stilling i typiske kommunistland prøvd å forberede seg på det som måtte komme.

Misjon – Kirke

Forholdet mellom Mekane Yesus Kirken og de støttende misjoner ble fastlagt ved en samarbeidsavtale som ble undertegnet i 1969. Denne avtalen medførte at ansvaret for arbeidet ble overført fra misjonærkonferansene til synodestyrene. Målet var at de etiopiske ledere skulle bli virkelige ledere og ikke bare misjonærenes nikkedukker. Dette målet må en si er blitt oppnådd, og integrasjonsav-

talen har medført en markant ansvarsvekkelse i kirken. Det var selvsagt dem som ikke var modne for dette ansvaret og som har utnyttet mulighetene til egen vinning, men slike fenomen må en håpe er forbigående.

Det finnes nå få virkelige problemer fra kirkens side overfor misjonene. Moratoriumtanken som ble støttet av enkelte afrikanske kirkeledere, har ikke funnet gjenklang i Mekane Yesus. De er fullstendig klar over at om de ønsker å drive kirken slik den har blitt drevet, er de helt avhengige av personell og pengemidler utenfra. Faren er selvsagt at en regner med at slik skal det fortsette og at derfor lite blir gjort for å øke graden av selvunderhold. Ideer og tiltak har blitt fremmet. Et forsøk ble gjort i en drastisk plan for å skjære ned lønningene til alle kirkens arbeidere. En må vel nærmest si at det ble med planene. Mekane Yesus kirken er minst like avhengig av økonomisk hjelp nå som før.

En er nok kommet lenger med å utdanne personell til å ta over misjonærenes plass, men det er fortsatt stor mangel på spesialister. Det skorter og på personer som er villige, etter at de har fått en utdanning, å ta opp posisjoner ved frontene. Misjonsskallet har ennå ikke blitt en levende virkelighet for mange.

Om det nye forholdet mellom misjon og kirke har tvunget kirkelederne til nytenkning, så er dette ikke minst tilfelle når det gjelder misjonærene og misjonsselskapene. Omstillingsprosessen har nok blitt for hard for noen. Det er hardt å skulle bli dirigert av dem en tidligere dirigerte. Mange misjonærer reiser frustrerte heim fordi de ikke klarer samarbeidet. Det er vel og her feil på begge sider, men mye tyder på at den nye situasjonen ikke er blitt fullstendig forstått ved misjonsskolene. Nye misjonærer kommer fortsatt ut med den innstilling at de skal stå som ledere for arbeidet på «vårt felt». Bedre forberedelse ville nok motivere misjonærene for et bedre samarbeid med sine etiopiske medarbeidere.

Prosessen har ikke vært lettere for misjonsselskapene. Det er vanskelig for den som sitter med pengesekken ikke å skulle dirigere. Eksempler finnes på at misjonsledere har falt for fristelsen til å manipulere og drive kirkepolitikk ved hjelp av de pengemidler en har til rådighet. Prosjekter er blitt satt igang mer fordi enkelte misjoner ønsket det, enn fordi det var gitt høy prioritet herifra. Det spørs om ikke paternalismen kan drives like sterkt med bruk av pengegaver som med plassering av misjonærer. Selskaper som har veldig vanskelig for å finne misjonærkandidater har ingen problem

i å få fram pengegaver, og en hører underlig nok fra slikt hold at dette skulle være en gunstig utvikling. Det er nok heller størrelsen på den økonomiske støtten og ikke størrelsen på misjonærflokken som gjør en kirke avhengig. I Etiopia er stillingen for tiden slik at skal selskapene trekke ytterlig flere misjonærer fra landet, så vil det i høy grad svekke kirkens evangeliseringsbestrebelse. Det må ikke glemmes at det er få land i verden som har så store unådde områder som Etiopia. En regner med at 18 stammer ennå er uberørt av evangeliet. Tesen om at en kan trekke seg ut fordi oppdraget er fullført og at en heretter bare skal hjelpe litt til med penger, holder på ingen måte.

Det var nettopp denne «gaveimperialismen» som fikk Mekane Yesus kirken til å utforme sitt velkjente brev til giver-organisasjonene i 1972. Det ble pekt på at det var en ubalanse mellom gaver til utviklingsarbeid og til direkte evangelisasjon. Utviklingsarbeid er «in», og det er derfor lett å få støtte til slike prosjekt, mens de følte det mye tyngre å få hjelp til å føre evangeliet videre ut. De ba nærmest i dette brevet om ikke å bli ført ut i den fristelsen å satse på populære tiltak og forglemme det viktigste. Det spørres om ikke enkelte organisasjoner i det rike vest godt kunne lese dette brevet om igjen.

Tilbaketrekking av misjonærer

Det siste året har vist en flukt av misjonærer fra landet. Grunnene for dette kan være mange. Vanskelige ledere av bybeoer- og bondelag har gjort det problematisk for enkelte. Andre har vært i uendelige rettssaker med medarbeidere, og for noen ble arbeidet umulig ved at misjonsflyselskapet fant å måtte legge ned sine flyvninger. Krigshandlingene har til nå ført til at enkelte stasjoner er blitt midlertidig fraflyttet, men bortsett fra det har ikke selve krigen ført til større vansker. Mer skade er blitt gjort ved en til grensen sykelig opptatthet av rykter og «profetier». Situasjonen har ikke blitt lettere ved at opinionen i Norge er blitt sterkt preget av ensidige og til dels feilaktige informasjonen gjennom dagsaviser og radio. Misjonærer har derfor stått under et veldig press dels fra pårørende heime, dels fra misjonærkamerater som ikke ønsket å trekke seg tilbake når andre ble stående. Følgen av dette har igjen blitt at misjonsselskapenes hovedstyrer i Norge nærmest er blitt tvunget til å gå til delvis eller full hjemsendelse av misjonærene.

I et land hvor mulighetene til fortsatt arbeid er store, har slike skritt inntil nå blitt møtt med fullstendig mangel på forståelse fra våre etiopiske medarbeidere og ledere.

Konklusjon

Kirkene i Etiopia står nå trolig foran sin største utfordring i dette hundreår. Det er ingen tvil om at skal den proklamerte politiske kurs gjennomføres, vil det føre til en konfrontasjon mellom stat og kirke. Det synes utrolig at en marxistisk-ateistisk ideologi skal kunne ha virkelig grobunn i et land hvor 90 % av innbyggerne enten er muhammedanere eller kristne. Kampen kommer til å bli hard. Nå gjelder det at de som tidligere har støttet kirkene i dette landet ikke svikter sine søstre og brødre før kampen virkelig har startet opp. Mange nasjonale kristne her spør seg selv i disse dager, er det slik at misjonærkallet bare gjelder i de gode trygge dager? Og de legger til, «det er nå vi virkelig trenger dere».*

* Artikkelen er skrevet ferdig 24. oktober 1977.